

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної та слов'янської філології

Курсова робота з арабської філології

на тему:

ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Студента групи Пар 16-20

факультету східної та слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми:

Арабська мова і література

та переклад, друга

східна мова, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.060 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша – арабська

Кулик Нікіта Сергійович

Науковий керівник:

ст. викладач В.Г. Кононенко

Національна шкала

Кількість балів

Оцінка ЄКТС

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	5
Теоретичні аспекти вивчення військової термінології в сучасній арабській мові. Ошибка! Закладка не определена.	
1.1. Терміни як лінгвістичні явища	5
1.2. Концепти та їх основні характеристики	8
1.3. Напрямки вивчення термінології в лінгвістиці.....	122
Висновки до розділу 1	155
РОЗДІЛ 2	166
Характеристика структури військової термінології арабської мови Ошибка! Закладка не определена.6	
2.1. Словниковий склад військової термінології арабської мови	16
2.2. Методи дослідження арабської військової термінології	233
Висновки до розділу 2	27
ВИСНОВКИ.....	29
РЕЗЮМЕ	311
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	322

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розвиток людства, прогрес у науці та технологіях передбачають активну дослідницьку роботу у галузі термінології, номінації та термінологізації явищ і процесів. У цьому контексті дослідники звертають увагу на проблеми перекладу, семантики, становлення та деривації термінології як складника наукової лексики. Вони вважають, що для забезпечення однорідності відображення фахових знань сучасний рівень науки потребує глибшого вивчення таких аспектів, як особливості перекладу термінів, процеси формування термінологічних систем, семантизація та стандартизація термінів, їх використання в науковій літературі та комунікації.

Дослідження термінів як лінгвістичної категорії має важливе значення в мовознавстві. Основним у вивченні цього аспекту лексики є розгляд їхніх особливостей та функцій. Ці особливості можуть впливати на вибір методів перекладу українською мовою і потребують уважного аналізу у рамках перекладознавства.

Важливе значення отримує військова термінологія в контексті зростаючої інтеграції країн та міжнародних економічних зв'язків. **Актуальність теми** Пов'язана з важливістю знання військової термінології та її окремих одиниць, адекватна мовна реалізація при перекладі, а також розробка методичних рекомендацій та вказівок для поліпшення роботи перекладача, який перекладає військовий текст зі специфічною термінологією, усталеними словами та словосполученнями.

Мета дослідження – ретельне вивчення та аналіз лінгвістичних особливостей арабської військової термінологічної лексики.

Завдання дослідження:

1. Організувати знання про термінологію як мовне явище.
2. Розглянути концепцію терміну та його ключові характеристики.
3. Визначити основні напрями термінологічних досліджень у лінгвістиці.
4. Описати будову військової термінології в арабській мові.

5. Виділити методи дослідження військової термінології в арабській мові.

Об'єктом дослідження є використання термінів у сучасному арабському військовому контексті.

Предметом наукового дослідження є унікальні мовні та стилістичні особливості термінів, що використовуються в арабській військовій термінології.

Методи дослідження. У дослідженні було використано наступні методи: метод трансформації, метод структурно-семантичного аналізу, метод перекладацького аналізу тексту, метод зіставного та порівняльного аналізу, а також метод кількісного підрахунку.

Матеріали дослідження. Для проведення дослідження було використано 300 термінів, які були взяті з «Словника середземновійськової військової лексики» А. Хартлі, опублікованого у 2004 році.

Наукова новизна Отриманих результатів виконаної наукової роботи можуть бути цінним внеском у розвиток загальної теорії перекладу, зіставної лексикології, зіставної теоретичної граматики арабської та української мов, а також лінгвокраїнознавства.

Практичне значення. Отримані результати може бути використано у викладанні теорії і практики перекладу у вищій школі («Аспектний переклад», «Галузевий переклад»), зіставної лексикології арабської та української мов («Термінологічна лексика», «Безеквівалентна лексика», «Фразеологізми»), зіставної теоретичної граматики арабської та української мов, лінгвокраїнознавства.

Структура роботи. Робота має вступ, два основних розділи з висновками до кожного, загальні висновки, та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні аспекти вивчення військової термінології в сучасній арабській мові

1.1. Терміни як лінгвістичні явища

Терміни, які пов'язані зі спеціальними сферами знань і діяльності, є об'єктом дослідження для різних наук, що вивчають ці сфери. Серед цих наук найпоширенішими є природні науки, технічні науки та суспільні науки. У кожній з цих наук спеціальні поняття, що відносяться до їх об'єкту вивчення, позначаються науковими, технічними, економічними, або суспільно-політичними термінами, а їх системи понять відомі як системи термінів або термінологічні системи. Далі, такі області як філософія, логіка, семіотика, кібернетика, загальна теорія систем іноді відносять до методологічних наук, а в інших випадках - до міждисциплінарних областей знань. Також до цих областей можуть належати математика, інформатика, та екологія.

У всіх цих науках, наукових дисциплінах і галузях знань використовуються конкретно-наукові та загальнонаукові поняття і категорії, які, у свою чергу, також виражаються через терміни - як спеціальні, так і загальнонаукові. Це означає, що терміни є об'єктом дослідження в широкому спектрі теоретичної і практичної діяльності, кожна з яких виокремлює в терміні важливі для неї аспекти.

Упорядкування спеціальної лексики стає все більш важливим у контексті зростаючої спеціалізації наук та підготовки наукових і технічних кадрів. Це сприяє взаєморозумінню фахівців та має ключове значення в таких сферах, як видання наукової, виробничої та довідкової літератури, планування та облік, розвиток міжнародних наукових і економічних зв'язків, отримання та обмін інформацією, а також розробка автоматизованих систем.

Особливо важливе упорядкування спеціальної лексики стає в умовах сучасної комп'ютеризації досліджень, виробництва і управління. Важливо пам'ятати, що правильно підібрані терміни сприяють ефективному розвитку науки, тоді як неправильні терміни можуть уповільнювати цей процес та гальмувати розвиток наукових знань.

Г.П. Хирівська виділяє кілька дослідницьких напрямків у сфері термінознавства на основі аналізу останніх наукових робіт:

1. Теоретичне термінознавство, що зосереджується на розробці теоретичних і методологічних аспектів термінознавства, включаючи теорію терміну, визначення його основних властивостей, місце в мові та системі знань.

2. Когнітивне (гносеологічне) термінознавство, що досліджує терміни та їх зв'язки з теорією знання і пізнання.

3. Термінознавча теорія тексту, яка вивчає типи текстів з термінами, їх структуру та функції в дискурсі.

4. Аналіз типології термінів у галузевих термінологіях і системах, зокрема їхніх понять та мовної структури.

5. Історичне термінознавство, що охоплює як теоретичні аспекти, так і вивчення окремих галузей знань в історичному контексті. Цей напрямок досліджень сприяє розвитку антрополінгвістики.

6. Розробка практичних аспектів термінознавства, таких як термінографія, стандартизація та уніфікація термінів у різних галузях знань. (Хирівська 2017, с. 83).

Проблема визначення сутності терміну та процесів термінотворення є головною у сучасному термінознавстві. Ця проблема вважається найбільш актуальною і дослідженою, але наразі не існує чітко обґрунтованої і несуперечливої теорії термінів, жодної строгої методики лексикографічного опису термінів та їх інформаційного аналізу, а також відсутні переконливі рекомендації щодо термінобудови і використання термінів. (Артикуца 1998, с. 15).

Більшість експертів визнають, що для існування терміну необхідно мати чітке визначення в межах конкретної терміносистеми. Однак ці визначення можуть розрізнятися. Вивчення визначень ускладнюється з кількох причин. По-перше, існує багато різновидів термінологічних визначень, деякі з яких можуть не вважатися справжніми визначеннями за деякими дослідниками. По-друге, невирішеним залишається питання про те, в чому відрізняється термінологічне визначення від інших. Нарешті, по-третє, існують різні точки зору на те, що включає в себе саме визначення терміну.

Г.А. Сергєєва вважає, що можна прийняти розуміння визначення як будь-якого висловлювання, яке автор вважає визначенням і яке безпосередньо розкриває необхідні і достатні ознаки певного поняття, без відсилань до інших джерел (Сергєєва 2002, с. 51) Варто відзначити, що, за словами Сиротіної (2020, с. 65), «визначення не єдиний спосіб фіксації значення терміну». У випадку відсутності формального визначення можуть використовуватися описи, пояснення та ілюстрації. Однак головним методом пояснення спеціального терміну є саме визначення або дефініція.

Подивимося на існуючі функції термінів. Зазвичай, під функцією термінів розуміється їхня роль у позначенні абстрактних концепцій. Існують три основні погляди на цю функцію: номінативна (Ритікова 2008, с. 122). Ця функція відображається у здатності терміну фіксувати специфічні знання. Терміни називають об'єкти цих знань, і без них важко уявити собі розвиток і діяльність у спеціальних сферах (Ритікова 2008, с. 123); дефінітивна, тобто наявність чіткої і точної дефініції у термінах (Ритікова 2008, с. 123).

На дефінуванні базується запропонований критерій термінологічності, що включає систематичне порівняння наукових визначень з поясненнями у загальнолітературних словниках. Під час цього порівняння виявляється різниця у тлумаченні одних і тих же лексичних одиниць у спеціалізованих та загальних словниках (Трач 2003, с. 16); номінативна та дефінітивна (Трач 2003, с. 17). Н. С. Трач зауважує: «Слово виконує номінативну або дефінітивну функцію, є простим знаком, або засобом точного позначення, і тоді воно - простий знак, або засобом логічного визначення, тоді воно - науковий термін» (Трач 2003, с. 18).

Деякі лінгвісти вважають, що термін виконує різні функції: він називає, позначає, висловлює і навіть відображає поняття, що свідчить про його номінативну, сигніфікативну, експресивну та відбивну функції (Мишак 2017, с. 28). Найбільш обґрунтованою здається позиція І. М. Кочана: «Серед повнозначних слів особливими щодо значення і вживання є терміни, оскільки вони, окрім читацької функції (позначення певних уявлень, що виконується іншими словами мови), виділяються також своєю дефінітивною функцією (визначення відповідного поняття)» (Кочан

2004, с. 79). Цікаво відзначити, що лише терміни можуть поєднувати поняття і лексичне значення, не дивлячись на наявні між ними відмінності (Мишак 2017, с. 28).

Сучасне термінознавство переосмислює традиційні концепції щодо природи терміну та характеру наукових текстів і висуває нові важливі проблеми. Однією з найбільш значущих серед них є дослідження фахової мови – мови спеціального призначення (LSP), а також розгляд структур знань, які стоять за терміном, аналіз когнітивних наукових карт, професійну комунікацію та інші аспекти (Кочан 2004, с. 114).

Пошуки точної дефініції поняття "термін" в науці тривають вже давно. Чимало дослідників намагалися надати повне визначення терміну, але жодне з них не є універсальним, оскільки більшість термінологів інтерпретує його по-своєму. Це свідчить про різні підходи до розуміння цього явища і викликає питання адекватності визначення терміну як поняття та категоріальної одиниці. І. Кочан вказує на цю проблему, вважаючи, що "термін, як і інші мовні універсали, важко піддається точному визначенню" (Кочан 2004, с. 113).

1.2. Концепти та їх основні характеристики

У галузі мовознавства існує значна різноманітність пояснень поняття "термін". Ці пояснення переважно подібні, але відрізняються на рівні деталей. Кожна наукова галузь має свій унікальний погляд на термінологію, і тому конкретний термін може мати різне семантичне значення в межах загальної мови або відрізнитися від неї. Зміна значення терміну зумовлена як мовними, так і позамовними факторами. Існують різні теорії, які пояснюють цю різноманітність трактувань термінології. Оскільки кожна наука оперує власними концепціями, визначення поняття "термін" може відрізнитися залежно від наукового контексту, що призводить до існування багатьох різних дефініцій терміну та різних вимог до їхнього формулювання.

Автори одного з перших українських підручників із термінології розглядають різні підходи до визначення термінів. Деякі дослідники намагаються дати логічне визначення терміну, інші більш описово розкривають його суть, зосереджуючись на основних ознаках. Також є ті, хто виділяє термін шляхом порівняння з іншими

одинацями мови, а також ті, хто використовує суперечливі процедури для чіткого визначення. (Д'яков 2000, с. 65). І. Кочан пояснює, що в термінології немає однозначного визначення терміну через його багатогранність. Вчені намагаються надати терміну логічне визначення, описово розкрити його зміст, визначивши характерні ознаки, виділити його протиставленням з іншими мовними одиницями, шукають несуперечливі докази виділення термінів або намагаються дати хоча б робоче визначення. Однак, така різноманітність визначень не завжди гарантує їхню якість. (Кочан 2004, с. 86). За А. М. Ляшуком, дефініція терміну має бути короткою і включати лише функціональне призначення терміну, оминаючи перерахування ознак і властивостей, оскільки це може призвести до втрати логічного розуміння самого терміну. (Ляшук 2007, с. 11).

А. І. Опалко та О. А. Опалко підкреслюють, що основна відмінність термінів від звичайних слів полягає у їхньому зв'язку з науковими концепціями. Ця характеристика, яка виходить за межі мови (екстралінгвістична), має великий вплив на мовний статус термінів, оскільки вони відображають як досліджувані факти, так і теоретичне їх осмислення. Однак терміни також підпорядковані правилам тієї мови, в якій вони виникли й функціонують. Ці вчені наголошують на тому, що представники різних наук вкладають в терміни своє унікальне розуміння, оскільки кожна наука має свої особливі поняття та уявлення, які вони відтворюють мовними засобами. Згідно з твердженням термінологів, всі ці методи відрізняються відсутністю чіткості та єдиного критерію для визначення терміну (Опалко 2019, с. 362).

Подані приклади демонструють, що виявлення єдиного та загального визначення терміну є складною задачею; ці приклади також підтверджують, що визначення терміну залежить від конкретної галузі наукового дослідження. Це може пояснити те, чому І. М. Гумовська запропонувала лише робоче визначення терміну: "Термін - це спеціальне слово (або словосполучення), що використовується у професійній сфері та в особливих умовах. Термін - це словесне визначення поняття, яке входить у систему понять конкретної галузі професійних знань. Термін - це основний понятійний елемент мови для спеціальних цілей" (Гумовська 2000, с. 17).

Вчені вважають, що оскільки термінологія у будь-якій галузі знань має концептуальний характер, системна і системно-типологічна лінгвістика, розглядана як концепція, що поєднує методи та принципи різноманітних лінгвістичних підходів, може бути визнана найбільш доцільною та перспективною для вивчення складних термінологічних процесів і взаємозв'язків термінів всередині системи (Вакуленко 2013, с. 18).

М. О. Вакуленко, обговорюючи нові напрямки розвитку термінології та досягнення наукової групи Р. Теммерман, відзначає, що на додаток до розвитку теорії термінів, сьогодні на передньому плані стоїть новітня теорія фахової мови, яка дозволяє досліджувати сутність термінів у нових контекстах: когнітивному, соціологічному, комунікативному та прагматичному (Вакуленко 2015, с. 88).

Н.В. Артикуца стверджує, що сутність наукового терміну проявляється в його спроможності до пізнавальних функцій (Артикуца 1998, с. 19), а також в здатності відображати систему знань - що передбачає необхідну системність у семантичному розумінні терміну, включаючи його визначення у словнику (Артикуца 1998, с. 19).

Л. Фурсова зазначає, що специфіка термінів полягає в їхньому спеціальному використанні у професійному контексті (Фурсова 2001, с. 8). Сучасна наука ставить перед собою завдання вивчення динаміки термінів та розуміння їх в контексті фахової комунікації - це актуальний напрямок у теорії термінів, що дозволяє розкрити раніше невивчені аспекти природи термінів, їх вживання та утворення. В цьому контексті особливо важливою стає розробка методик роботи з великими обсягами термінологічних даних, таких як "розкладання фахового знання на складові одиниці, механізми терміноонтографії та терміноонтології, інженерія знань та галузеві онтології" (Фурсова 2001, с. 8).

Термінологія розглядає слово як основну одиницю, або найменшу компоненту, яка складає її структуру. У термінології особливе значення має концепція слова-терміну, яке займає центральне місце. У мові відрізняють слова-терміни, спеціально призначені для фахового використання, та слова-нетерміни, що використовуються в повсякденному мовленні. М. І. Вус підкреслив цю проблематику, зазначаючи:

"Лінгвістично це важлива тема - розрізнення між побутовим словом та терміном" (Вус 2015, с. 13).

В лінгвістиці існує підхід, що ґрунтується на прямому відмінюванні двох знакових одиниць: "термін-слово" та "термін-слово загальної мови, слово, що використовується в повсякденному мовленні". Цей підхід не затверджують дослідники, які вважають функціональність терміну його основною характеристикою. Таким чином, можна виділити дві точки зору на внутрішню природу терміну: субстанціональну і функціональну. Субстанціональна точка зору вважає термін особливим знаком або особливою формою слова чи словосполучення. З функціональної точки зору термін є особливою функцією лексичної одиниці. Тому головне питання стосовно специфіки терміну полягає в тому, що саме є терміном: особливим типом слова чи особливою функцією лексичної одиниці? Різниця між терміном і загальновживаним словом, перш за все, виявляється у смислі, через відмінності у наукових та повсякденних концепціях.

Досвід та деякі спеціальні дослідження підтверджують, що синтагматика термінів є біднішою та одноріднішою порівняно з синтагматикою слів загального вжитку, проте вона точніша й суворіша. Це пояснюється тим, що терміни необхідні для виконання логічних запитів активного мислення, у той час як слова загального вжитку відповідають на запити різноманітної діяльності свідомості людини в цілому, охоплюючи такі її аспекти, як емоції, воля, естетичні враження та навіть непомітні потреби "підсвідомості". (Вус 2015, с. 13).

Терміни відрізняються від слів загальної мови тим, що вони виражають та формують професійні поняття. Зміст термінів, який відображений у їхніх дефініціях, визначається в системі понять відповідної сфери. Можна говорити про термін тільки в тому випадку, якщо він парадигматично увійшов у систему термінів та використовується в мові в спеціальному професійному контексті. Тільки в таких умовах термін може мати властивості однозначності та точності. Слово представляє собою нероздільну єдність форми (знаку) і змісту, тому термінологічність мовного знаку залежить від рівня спеціалізації поняття, що асоціюється з його значенням. Індикатором термінологічності знаку, який може виконувати термінологічну

функцію, є його вживання у спеціальній мові; поза цією межею він втрачає свою функціональну та семантичну специфіку та перестає бути терміном.

1.3. Напрямки вивчення термінології в лінгвістиці

Особливість терміну полягає у тому, що він відноситься до двох систем. Він є складовою термінологічної системи, що представляє систему понять певної науки. Як слово, термін входить до загальної лексико-семантичної системи мови, розміщуючись тут поруч з іншими лексичними одиницями на основі своїх мовних характеристик. Таким чином, термін відрізняється тим, що він одночасно є членом наукового знання (логоса) і загальномовного знання (лексиса). (Білка 2011, с. 14).

З погляду логосу, сутнісна сторона терміну обмежена його абсолютною цінністю, тобто науковим поняттям, яке він виражає. З лексичного погляду, значення терміну визначається не лише його абсолютною цінністю, тобто відповідністю науковому поняттю, але й його місцем у лексико-семантичній системі мови та його можливістю використання в сполученнях. Отже, крім абсолютної цінності, у значенні терміну важливі також відносна та сполучна ціннісні характеристики.

Якщо термінологічне значення поступово розвивається на основі його первинного номінативного значення, це можна вважати своєрідним випадком полісемії. У результаті такого розвитку, слово стає складовою частиною металінгвістичної системи і характеризується наявністю наукової дефініції. Термінологічне значення як будь-яке слово виходить за рамки загальної мови, включаючи його до системи термінів у конкретній науковій галузі.

У словниках загальної мови звертають увагу на ті характеристики предметів, дій або процесів, які найбільш очевидно проявляються в повсякденному житті людей. Коли ми вживаємо слово, ми звертаємо увагу на певні ознаки, що відображаються у відповідному "референті", і їх опис у тлумаченні слова дає нам уявлення про загальний образ, який стоїть за цим звуковим (або орфографічним) комплексом. (Вербенєц 2004, с. 6).

Наукова дефініція має й інші функції, такі як допомога у включенні слова до системи термінів певної науки. Вона ставить на перший план найважливіші

параметри для даної галузі знань у словниковому визначенні, тим самим підкреслюючи місце кожного поняття в уже наявній металінгвістичній системі.

Отже, термін розкриває свій зміст через дефініцію, де виділяються необхідні та достатні ознаки поняття. У випадку загальноуживаного слова, його зміст розкривається за допомогою лексичного значення, яке не вимагає логічного виділення ознак поняття. У порівнянні з терміном, об'єм поняття в слові менш визначений. (Вербенець 2004, с. 6).

Функціональна точка зору, яка є домінуючою у більшості сучасних визначень терміну, акцентує увагу на функції вираження спеціального професійного поняття як головної диференційної ознаки терміну. Тобто, термін розглядається як слово або словосполучення, що виконує особливу функцію, а не лише як особливий лексичний одиницю.

Цей функціональний підхід пов'язується з поняттям "поняття" як основною відмінною ознакою, що розрізняє терміни від загальноуживаних слів. Прихильники цієї точки зору вважають, що термін завжди виражає певне поняття.

Зазначаючи специфіку мовної функції термінів та областей їх поширення, ми відзначаємо, що основна особливість терміну полягає в його спеціальному професійному використанні. Сфера поширення або застосування термінів зазвичай визначається як спеціалізована та обмежена для кожного типу термінології певною галуззю знань або виробництва.

Підкреслюючи цю загальновизнану властивість терміну, варто уникати перебільшення. Не можна прийняти твердження, що немає жодної суттєвої різниці між словом загальної лексики та словом термінологічної лексики, ні в формі, ні в змісті. Реальна і об'єктивна різниця між цими типами слів полягає, по суті, у їхній позамовній природі.

Ці два типи слів, слова загальної лексики та термінологічної лексики, можна відрізнити за співвідношенням з об'єктами, до яких вони відносяться. Слова загальної лексики мають справу з широко відомими об'єктами, в той час як слова термінологічної лексики стосуються специфічних об'єктів, які відомі лише фахівцям

у відповідній галузі. Ось у чому полягає основна відмінність між ними, інші різниці не мають місця. (Вус 2014, с. 103).

Отже, справжня відмінність між термінами та нетермінами не полягає у специфіці самого слова, а у специфіці об'єктів, які вони номінують (іншими словами, не в самому слові, а у позначеному об'єкті); більше того, ця відмінність залежить навіть не від самої специфіки позначеного об'єкта, а від того, чи є цей об'єкт відомим за межами обмеженого кола спеціалістів. Такий підхід може вважатися крайнім, оскільки не враховує реального використання термінів, і тому ми погоджуємося з твердженням, що справжнє питання полягає в іншому: термін залишається терміном, незалежно від того, чи знає або упізнає його поза вузьким колом спеціалістів.

Так, дійсно, широке використання терміну включає в себе різноманітні специфічні уживання в різних сферах, а також загальне, неспецифічне вживання. Навіть у випадку, коли термін широко відомий, його специфіка в окремих сферах залишається. Це підтверджується досвідом створення термінологічних словників: спеціалісти-термінологи включають до них терміни незалежно від того, чи є вони загальновідомими за межами спеціалістів. Важливо враховувати всі аспекти даної сфери мовного спілкування, а не лише те, що невідоме за межами вузького кола спеціалістів. Тому ми підтримуємо лінгвістів, які звертають увагу на функцію мовних одиниць та визнають специфіку сфери використання термінів і позначених ними об'єктів.

Дійсно, протиставлення "термін-слово" не є коректним, і це показано в останніх роках досліджень (Калько 2003, с. 7). Ця опозиція не має під собою підстав з двох причин:

- 1) Термін може бути складним, тобто він може містити декілька слів або компонентів, що робить його відмінним від простого слова з точки зору структури.
- 2) Простий термін, який складається з одного слова, все ж є словом, тому протиставлення його слову не має сенсу, оскільки воно саме є словом.

Протиставлення терміну слову призводить до неправильного уявлення про положення термінів у мовній системі. Термін не виходить за межі мовної системи і підлягає тим же семантичним законам, які діють у мові загалом.

Висновки до розділу 1

Термін – це лексична одиниця, яка вживається для позначення поняття або термінологічної одиниці в певній науковій, технічній, виробничій або мистецькій галузі. Кожна з цих галузей має свою власну специфічну термінологію, яка допомагає точно й унікально описати її поняття та процеси.

Системність термінології визначається двома типами зв'язків: логічними і мовними. Незважаючи на те, що терміни використовуються для позначення наукових понять, вони залишаються складовими частинами природної людської мови. Це означає, що вони мають всі характерні риси загальнономовних слів, такі як синонімічність, антонімічність, словотвірні особливості, полісемію, граматичні відносини, родо-видові відмінності та інші.

Термін, як слово, виконує функцію позначення спеціального поняття та має свої особливості в системі мови. Він належить до двох систем: термінологічної системи, що відображає концептуальну структуру науки, і лексико-семантичної системи мови, де займає визначене місце серед інших лексичних одиниць на основі своїх мовних характеристик.

Так, термін дійсно має цікаву "подвійну природу" - він одночасно є частиною наукового знання та загальнономовного знання. З погляду логоса, основним аспектом терміну є його абсолютна цінність як наукового поняття, яке він виражає. З точки зору лексики, значення терміну визначається не тільки його співвідношенням з науковим поняттям, але й його місцем у лексико-семантичній системі мови, а також його сполучним потенціалом, який включає в себе відносні та сполучні ціннісні характеристики.

РОЗДІЛ 2

Характеристика структури військової термінології арабської мови

2.1. Словниковий склад військової термінології арабської мови

Так, це правильна спостереження. Для того, щоб арабські держави збільшили свою присутність у глобальному науковому та технічному середовищі, їм потрібно активніше працювати над перекладом науково-технічних матеріалів з різних мов. Це дозволить їм бути в курсі останніх досягнень у світовій науці та техніці, а також сприятиме розвитку власних наукових та освітніх інститутів. Такий підхід сприятиме зменшенню розриву між арабськими державами та розвинутими країнами у цих сферах.

Це важливий крок у напрямку інтеграції зі світовим науковим співтовариством. Використання англійської та інших європейських мов у науці і техніці сприяє збільшенню доступності інформації та обміну знаннями між арабськими дослідниками та світовими колегами. Це також допомагає арабським фахівцям брати участь у міжнародних наукових проектах та співпраці. Однак, важливо також пам'ятати про збереження й розвиток власної мовної та культурної спадщини. Продовження розвитку арабської мови в науці, освіті та технологіях також важливе для забезпечення широкого доступу до знань і для підтримки інновацій у власній культурі та суспільстві.

ALECSO (ALECSO – The Arab League Educational, Cultural and Scientific Organization) розробляє важливі програми та стратегії для розвитку арабської культури, науки й освіти. Ці документи акцентують на необхідності перевершення відсталості у науці та культурі та незалежності арабських країн. Особлива увага приділяється арабізації освіти на всіх рівнях, зокрема, розвитку арабської мови й перетворенню її на повноцінну мову для науки й мислення, яка відповідає вимогам XXI століття.

Арабізація включає в себе не лише використання арабської мови для навчання й наукових досліджень, але й створення арабських термінів для наукових понять, які виникли й розвинулися в інших мовах.

Здається, що арабські організації активно працюють над розвитком арабської термінології в різних сферах. Однак, згідно з вашими словами, існують певні труднощі, зокрема у доступі до галузевих словників та в прийнятті нової термінології, що створюється. Такі труднощі можуть ускладнювати роботу перекладачів наукової та навчальної літератури, а також дослідників, які спираються на арабську термінологію. Можливо, варто обговорити способи вирішення цих проблем або пошуку альтернативних джерел термінологічної інформації для забезпечення ефективної роботи у галузі перекладу та наукових досліджень.

Так, справді, військова термінологія в арабській лінгвокультурі є динамічним понятійним полем, яке постійно збагачується новими термінами через вплив зовнішніх мовних факторів. Це може включати запозичення слів з інших мов, а також формування нових термінів в межах самої арабської мови. Такий процес дозволяє відповідати сучасним вимогам і реаліям військової сфери, а також сприяє адаптації термінології до потреб і можливостей військових сил.

Ми провели аналіз словникових дефініцій, щоб виявити головні лексичні одиниці, які утворюють основу та найближче оточення військової термінології в арабській лінгвокультурі, яку ми досліджуємо.

Ми проаналізували 300 термінів у сфері військової термінології сучасної арабської мови. Кожен термін був віднесений до певної категорії, яка відображала його зв'язок з ядром, навколоядерною зоною або периферією аналізованої терміносистеми.

У військовій термінології було ідентифіковано 32 терміни в ядерній зоні. Наприклад, ядро концепту може бути виражене словосполученням "نقل المياه", що характеризується високим рівнем абстракції. Саме ядро складається з наступних концептуальних

ознак:

1) військова техніка: غواصة ، يخت ، باخرة ، سحب زورق ، بارجة ، قارب ، سفينة ، سفينة مقص ، زورق ، тощо (Hartley 2004, p. 33);

2) військова інфраструктура: قناة ، مرسى ، حوض ، ميناء ، ملاذ ، خليج ، نهر ، тощо (Hartley 2004, p. 38);

3) опис особи, що бере участь у бойових діях, наприклад بحري ضابط ، بحار مجند ، متدرب بحار ، مقصورة صبي ، قادر بحار тощо (Hartley 2004, p. 101).

Кількісні співвідношення складових довоколядерної зони військової термінології арабської мови виглядали наступним чином: 37% від усіх термінів у цій зоні склали назви, що вказують на простір руху або місцезнаходження об'єкту військової інфраструктури. Інші 34% становили назви, що характеризують призначення військової техніки, об'єкта інфраструктури чи організації. На завершення, 29% термінів довоколядерної зони були назвами, що описують учасників бойових дій. Детальніше кількісне співвідношення цих складових можна побачити на рисунку 2.2.

На рисунку 2.2. представлено якісне співвідношення компонентів довоколядерної зони військової термінології арабської мови.

Важливо відзначити, що у складі засобів актуалізації довоколядерної зони вивченого концепту можна виокремити культурно-марковані лексичні одиниці. Прикладом таких виразів є словосполучення, що визначає працівників інженерного підрозділу флоту البحرية (Hartley 2004, стор. 74), яке спочатку вважалося складовою периферійної зони, оскільки вживалося тільки як професійний жаргонізм, але з часом цей жаргонізм став офіційним терміном для позиції. Однак це словосполучення не лише описує область роботи співробітників, а й містить підтекст щодо їхньої працьовитості та здатності до колективної роботи.

Периферійну зону досліджуваної терміносистеми складала 146 термінів. Вона включала елементи, які характеризувалися мовними засобами, що мають культурно-маркований характер (наприклад, імена) та мали стилістичні відтінки (такі як сленг, жаргон, історизми), що є характерними для певних національних особливостей або використовуються обмеженими групами арабського суспільства як варіанти загальноновживаних лексем. До національно-специфічних складових периферії можна віднести:

1) термінологія, що відноситься до систем простору ведення бойових дій, такі як: واكامو نهر ، وريهوبوث سيتي ريدوود ميناء ، بورت ميسوري شرق جنوب ، سالم ميناء ، ماناسكوان مدخل ، واکاماو нер , ориеубот сити ридоуд минаа , борт мисори شرق جنوب , سالم минаа , манаскуан мдхл , тощо (Hartley 2004, p. 109);

2) термінологічні одиниці, що описують учасників бойових дій, наприклад: أنظمة تقنيات ، العربي الشحن للسلامة المنامة مركز ، القطرية المائية الممرات مشغلو ، لليخوت قطر ، السعودية السفن العربية الشحنة للسلامة المنامة مركز ، القطرية المائية الممرات مشغلو ، لليخوت قطر ، السعودية السفن تقنيات ، العربي الشحن للسلامة المنامة مركز ، القطرية المائية الممرات مشغلو ، لليخوت قطر ، السعودية السفن ، المحيطات ، тощо (Hartley 2004, p. 107);

3) назви установ військового призначення, зокрема: المتحف ، التذكارية البارجة حديقة ، كليب الیخوت سباق ، القوارب سباق ، الوطنية الحرية لسفينة التذكاري النصب ، البحري المتحف ، الداخلي البحري المتحف ، التذكارية البارجة حديقة ، القوارب سباق ، الوطنية الحرية لسفينة التذكاري النصب ، البحري المتحف ، الداخلي البحري المتحف ، العالم حول ، إلى رونستان جسر ، тощо (Hartley 2004, p. 114);

4) назви військових транспортних засобів, такі як: ويتشيتا ، برلنغتون ، رايد سالي ، جوهرة ، الحرية ، الواحة ، المحارب ، ويتشита , берлнгентон , райд сали , тощо (Hartley 2004, p. 173).

Якісне співвідношення складових периферійної зони військової термінології арабської мови було наступним:

- 31% від загальної кількості термінів становили назви військових транспортних засобів.

- 26% від загальної кількості термінів складала назви систем простору ведення бойових дій.

- 24% від загальної кількості термінів периферійної зони припадали на назви учасників бойових дій.

- 19% від загальної кількості термінів периферійної зони відводились назвам закладів військового спрямування.

На рисунку 2.3 подано більш детальне порівняння елементів периферійної зони військової термінології арабської мови.

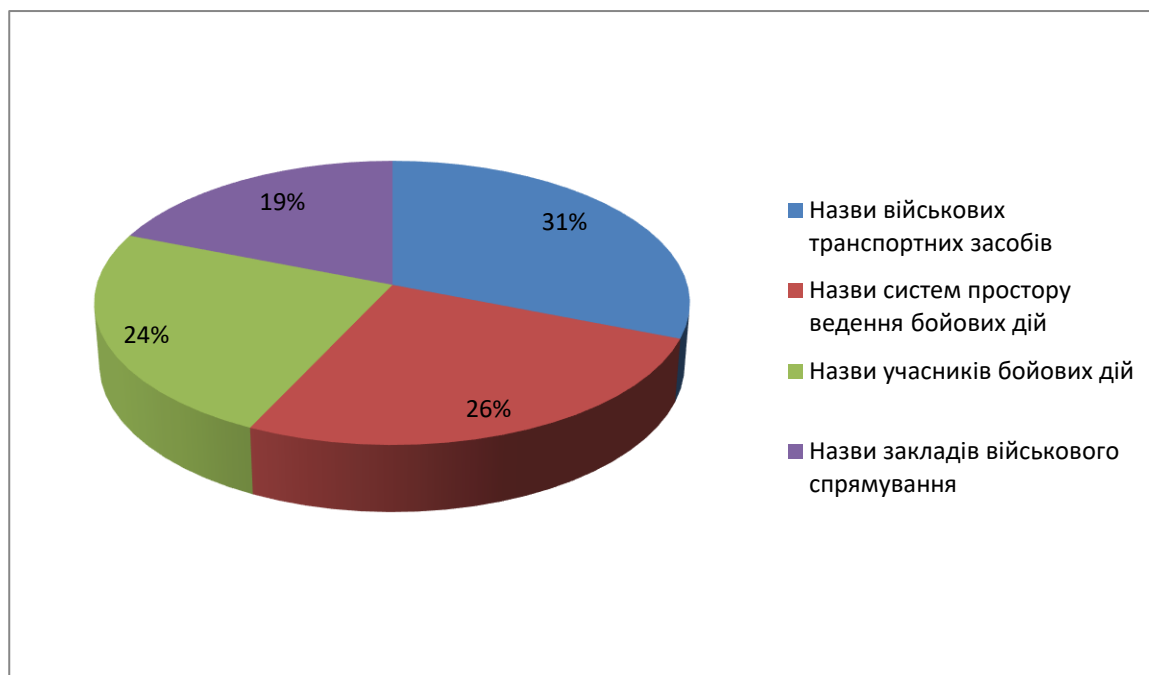

Рисунок 2.3 відображає якісне співвідношення компонентів периферійної зони військової термінології арабської мови.

Серед варіантів, що надають військовій термінології арабської мови стилістичне забарвлення, ми виявили наступні лексичні одиниці:

1) Специфічні терміни для водних транспортних засобів та їх складових частин в жаргоні включають терміни, такі як "غريب", що вказує на ненадійне судно, "المطبخ", яке використовується для позначення корабельної кухні (цей термін утворений як неправильна вимова "صالة عرض" і скорочення від "معرض الطوب", де колись готували їжу на кораблях), а також "رأس", який є жаргонним замінником для "مرحاض" і пов'язаний з традиційним розміщенням санвузлів на носі корабля.

2) Аспекти зовнішнього вигляду моряків та працівників сфери водних транспортних перевезень, такі як предмети побуту та одяг, описані як "стандартна зачіска для членів екіпажу суден та працівників порту" (Hartley 2004, стор. 68).

Фразема "كأس جو" вказує на чашку кави (Hartley 2004, стор. 69); Лексема "دنگري" і "أخشاب فرش" (від хінді dungri) використовується для позначення одягу портових робітників, судових механіків та прибиральників (Hartley 2004, стор. 132); "ملح قديم" - моряк на пенсії (Hartley 2004, стор. 107); Жартівливе прізвисько "بحار انكليزي", яке

арабські моряки дали своїм колегам у вісімнадцятому столітті через колір шкіри від нестачі вітаміну С, і яке використовується досі. (Hartley 2004, стор. 101).

3) Звання та ранги, наприклад, термін "غير كوم", використовується військовими моряками для позначення молодшого офіцерського складу і є скороченням від "ضابط صف" (Hartley 2004, стор. 89).

В основному, в околицях досліджуваного концепту спостерігається активне використання культурно-зумовлених словесних виявів.

Ми поділяємо всі національно-специфічні вербалізатори термінології мореплавання в арабській лінгвокультурі на чотири основні тематичні групи:

1) Географічні аспекти, які включають природні та створені людиною об'єкти навколо людини, включаючи інфраструктуру.

2) Етнографічні елементи, які охоплюють предмети побуту, транспортні засоби, професії, інструменти та обладнання, пов'язані з мореплавством.

3) Культурні аспекти, такі як обряди, свята, культурні установи та події, пов'язані з мореплавним життям.

4) Адміністративні питання, включаючи назви адміністративно-територіальних одиниць, служб та організацій, що мають відношення до морського сектора.

Потрібно відзначити, що серед вивчених нами лексичних одиниць, які використовуються у військовій термінології арабської мови, було виявлено приблизно 6,7% "культурно-забарвлених" слів від загальної кількості. З цих відсотків близько 1% належать до тематичної групи географічних слів, приблизно 3% - до етнографічних, 3% лексики можна віднести до адміністративних термінів, і 14% вербалізаторів відносяться до групи культурних слів.

Під час аналізу тематичної групи "географічних" культурно-маркованих мовних одиниць було встановлено, що більшість з них представлені назвами портів, наприклад: "المنامن", "ميناء الكويت", "ميناء جدة", "ميناء دبي" (Hartley 2004, стор. 77). Ці слова формуються за схемою N1 + of + N2, де N1 є іменником "ميناء" або "مرفأ", а N2 - топонімом, який вказує на місце розташування порту.

Деякі порти мають тавтологічні назви, наприклад, "ميناء ميناء دبي" і "ميناء بورت" (Hartley 2004, стор. 163), де в назві міста, де розташований порт, зустрічається "لافافا"

слово "ميناء". Крім того, один з портів Об'єднаних Арабських Еміратів названий на честь відомого політика "ميناء أبو قاسم يافا الشارقة" (Hartley 2004, стор. 165), де назва формується за схемою N1 + N2 + of + N3, де N1 є антропонімом, а N3 - іменник, що вказує на сам порт та його місце розташування.

Інша підгрупа офіційних назв портів, яку ми досліджували, складається лише з топонімів, що співпадають з назвами міст, наприклад: "جدة", "عدن", "الشارقة", "دبي", "الكويت" (Hartley 2004, стор. 93) та інші, що використовуються для позначення портових комплексів та військово-морських баз. Ці назви утворені шляхом семантичної деривації з використанням механізму метафоризації.

До розглянутої тематичної групи входить певна кількість назв річок і каналів, які використовуються для навігації. Більшість цих назв мають синтаксичну структуру типу N1 + N1 (a) + N2, де N1 (N1 (a)) є географічною назвою, а N2 вказує на тип водойми, наприклад, "نهر" (річка), "بحيرة" (озеро), "خليج" (затока), "صوت" (протока) (Hartley 2004, стор. 183).

Справді, серед прикладів зазначеної структури можна навести такі назви, як "نهر كيب فير" (річка Кейп Фір), "قناة كيب كود" (канал Кейп Код) (Hartley 2004, стор. 183) та інші. Ці назви є відображенням багатопланового походження термінології.

2.2. Методи дослідження арабської військової термінології

У межах нашого дослідження про етнографічні терміни, що використовуються в мореплавній термінології арабської лінгвокультури, відзначаються переважно назви водних транспортних засобів для військових, торговельних та цивільних цілей, як, наприклад, "إعصار" та "وئام البحار" (Hartley 2004, стор. 211). Важливо відзначити, що існують різні тенденції у назвах транспортних засобів, використовуваних у військовому і цивільному секторах. Наприклад, всі транспортні засоби ВМФ арабських країн можна розподілити на кілька семантичних підгруп, починаючи з найбільш розповсюджених:

1) Названі на честь визначних осіб, наприклад, "علي قاسم", "الأمير تركي آل سعود", "الملك جاسم" та інші (Hartley 2004, стор. 152);

2) Названі на честь міста, області або автохтонного племені, яке проживає або проживало на цій території, наприклад, "العلمين" та інші (Hartley 2004, стор. 276);

3) Названі на честь історичних подій, наприклад, "العلمين" (на честь перемоги над хрестоносцями у районі названого міста) (Hartley 2004, стор. 381);

4) Метафоризовані вербалізатори, які можна поділити на кілька підгруп:

а) Антропоморфізми, тобто лексичні одиниці, які приписують транспортному засобу роль або функцію людини, наприклад, "بطل", "قائد", "مدمر", "مصارع", "رائد", "سلفور" (Hartley 2004, стор. 346);

б) Психологізм, тобто номінативні одиниці, які наділяють корабель рисами характеру, наприклад, "وق", "فعلال", "قدير", "جاد", "وق" (Hartley 2004, стор. 212).

в) Вербалізатори, що створені шляхом семантичної деривації від назв природних явищ, наприклад вітру "سيروكو", "شمال", "زوبعة", "زفير", "صرخة" (Hartley 2004, стор. 217); катаклізмів: "عصار", "عاصفة", "تورنادو" (Hartley 2004, стор. 45);

г) Лексичні одиниці, утворені шляхом семантичної деривації від назв зброї "رأس الحربة" (Hartley 2004, стор. 98);

д) Символи моральних та духовних цінностей, наприклад "الحرية والاستقلال" (Hartley 2004, стор. 66).

Деякі кораблі мають жартівливі еквіваленти у назвах, наприклад, судно "دستور" також відоме як "الدستور القديم" і "حديد قديم", ракетний есмінець "شجاع" стильно називають "بولد نايت", авіаносець з ім'ям міста має "прізвисько" "مايتي مو", де арабська лінгвокультура використовує зоонім та наголошує на великому розмірі транспортного засобу.

Цікаво, що приблизно половина водних транспортних засобів військового призначення є повторно названими. Це означає, що коли один з кораблів був знищений, його назва передавалася на новий корабель, який був побудований замість нього. Наприклад, "هيلينا" було назвою чотирьох кораблів, які з'являлися в різний час. Кожен новий корабель, що замінював знищений, фінансувався за рахунок збору коштів, для чого проводилися обширні рекламні кампанії.

У назвах водних транспортних засобів громадського призначення зустрічається включення назви самої компанії (наприклад, "سحر الكرنفال", "كرنفال بريز", "فوز الكرنفال"), в

той час як інші компанії звертаються до провайдерів туристичних послуг. Назви водного транспорту таких компаній можна поділити на дві основні підгрупи: перші мають однотипну структуру (наприклад, "واحة البحار", "جاذبية البحار", "الأميرة", "الكبرى"), а другі представляють собою лексичні одиниці, які не підпорядковані конкретному принципу у назві.

Всі розглянуті нами назви круїзних лайнерів, екскурсійних транспортних засобів та поромів для пасажирських перевезень семантично поділяються на кілька підгруп:

1) ті, що декларують відчуття свободи: البحار حرية، البحار استقلال، البحار حرية (Hartley 2004, p. 75).

2) ті, що акцентують романтичність подорожі: البحار سحر، البحار غناء (Hartley 2004, p. 75).

3) ті, що апелюють до духу пригод: مارينر سندباد (Hartley 2004, p. 94)

4) ті, які вказують на красу, розкіш і велич: البحار إشعاع، البحار جوهرة، البحار تألق، البحار روعة (Hartley 2004, p. 49).

5) ті, які прославляють національні цінності та символи: السعودیة النسر، السعودیة، الحریة کرنفال، الحریة فال العربا النجم، الاستقلال (Hartley 2004, p. 274).

6) ті, які вказують на функцію або простір руху: هافن وايت عبارة، ستانن جزيرة عبارة، مستكشف، البحار غامرة، نافيجيتور، فوييجر، الهادئ المحيط أميرة، البحر أميرة، أميرة الجزيرة، ملكم، الإسلام سيد البحار (Hartley 2004, p. 414).

7) ті, що апелюють до емоцій подорожуючого і обіцяють святковість, захоплення, казкову подорож: کرنفال، إيليشن کرنفال، کرنفال، ميراكل کرنفال، دريم کرنفال (Hartley 2004, p. 403).

До складу дослідженої нами тематичної групи культурно-маркованих «етнографічних» вербалізаторів сфери мореплавання в арабській лінгвокультурі входять назви професій, пов'язаних з водним транспортом. Більшість із зазначених лексичних одиниць представлені словосполученнями зі структурою N1 + N2, де N1 вказує на функцію, а N2 детермінує ранг, наприклад, بحار متدرب، بحار مجند، مجند بناء عامل، مجند رجل متدرب، مجند طفاء. Цікавим є той факт, що працівники берегової охорони, що входять до екіпажу човнів охорони та літаків охорони, мають загальні назви: Airman

Recruit, Airman Apprentice, Gunner Sergeant, що пояснюється загальною приналежністю до одного департаменту. Є серед зазначених вербалізаторів і трикомпонентні словосполучення зі структурою N1 + N2 + N3, наприклад, الصف ضابط، المدفعي الرقيب، الرئيسي، де N1 вказує на ранг, N2 номінує функцію, а N2 номінує функцію.

Серед вербалізаторів, що належать до культурно-мистецької тематичної групи, переважають назви музеїв, усі з яких структурою є 2 - 7 компонентними словосполученнями. При цьому в певній кількості назв вказується призначення та тип закладу, наприклад، التذكارية البارجة حديقة، المتحف، البحري المتحف، واليخوت حري البحرية مجموعة، (Hartley 2004, p. 59) в той час як в інших крім призначення та типу також вказується місце знаходження та перший елемент словосполучення представлений топонімом, наприклад، التاريخ حطام شيب ويست كي متحف، الهندي دبي نهر في الحياة إنقاذ محطة متحف، (Hartley 2004, p. 81), наприклад، البحرية مشاة لسلاح الوطني المتحف، للبحرية الوطني المتحف، (Hartley 2004, p. 55) або антропонімом, що вказує на людину або професію, якою присвячений музей: - الماء ومتحف، سعود بحارة ومتحف، البحري سلمان الأمير متحف - (Hartley 2004, p. 116). Крім того, певна кількість назв музеїв є метафоричними, наприклад البحر متحف في رجل، كنوز، البحر (Hartley 2004, p. 108) Також цікаві так звані «спонукальні» назви, які закликають до відвідування музею, наприклад، البحرية السفن حطام متحف اكتشف (Hartley 2004, p. 110).

У тій же тематичній групі, що розглядалась, ми знайшли назви культурних заходів, більшість з яких складаються зі 2 до 8 компонентних словосполучень. Ці назви можна класифікувати на наступні категорії:

1) ті, які вказують на місце проведення та тип події: فال سانفورد، البحري دبي مهرجان، (Hartley 2004, p. 210) ریجاتا

2) ті, що вказують не тільки на місце, а й на час або частотність проведення: الهادي المحيط 2015, 22 (Hartley 2004, p. 426)

3) мають метафоричну назву: للأمل أبحر، توایلایتس، الهندي الصيف سبلاش، البحري المهرجان، (Hartley 2004, p. 434).

Крім того, досить велика кількість назв культурних подій демонструє багатоетнічність представників арабської лінгвокультури, наприклад، قوارب مهرجان، المحيط فية للقو سول ديل ریجاتا سباق، أتلانتا في التنين (Hartley 2004, p. 449).

До соціополітичної тематичної групи культурно-специфічних засобів вербалізації зазначеного концепту належить значна кількість назв організацій, компаній та установ, які головним чином складаються з 2 - 5 компонентних словосполучень. Ці назви вказують на призначення та територію дії, наприклад:

للولايات البحرية الإدارة ، ة البال ، الهادئ المحيط في المتحدة الولايات قيادة ، الأمريكية البحرية مشاة سلاح
(Hartley 2004, p. 401) رابطة ، الخارج في السفن إمساك مجموعة ، المتحدة

Отже, у мові спочатку активізуються загальні слова, які не мають національно-специфічних відтінків, але коли ми досліджуємо контекст детальніше, ми помічаємо збільшення кількості слів з культурним забарвленням, коли віддаляємося від основи. При вивченні національно-специфічних слів, які передають ідею "نقل المياه" у арабській мовній культурі, більшість з них є словосполученнями, що включають топоніми або антропоніми. Однією з особливостей досліджених слів є їх походження за допомогою семантичної деривації та використання механізму метафоризації.

Висновки до розділу 2

Ми використали аналіз словникових визначень для визначення ключових лексичних одиниць, які представляють ядро та навіколоядерну зону військової термінології арабської лінгвокультури, що є об'єктом нашого дослідження. Ми дослідили 300 термінів, які належать до сфери військової термінології сучасної арабської мови, та класифікували кожен термін відповідно до його відношення до ядра, навіколоядерної зони та периферійної зони вивченої терміносистеми.

Дісталися такі співвідношення складових ядерної зони військової термінології арабської мови: 44% термінів відносяться до назв військової техніки, 28% - до назв об'єктів військової інфраструктури, 16% - до назв учасників бойових дій, і ще 12% термінів стосуються назв пересування військових частин.

Довколоядерна зона вивченої військової термінології арабської мови складалась з 122 термінів. Співвідношення складових довіколоядерної зони було наступним: 37% від загальної кількості термінів становили назви, пов'язані з просторовим рухом чи розташуванням об'єкту військової інфраструктури. Інші 34%

термінів в цій зоні відображали призначення військової техніки, об'єктів інфраструктури або організацій. Ще 29% від загальної кількості термінів у довколаядерній зоні представляли назви, що характеризують учасників бойових дій.

За результатами аналізу, периферія досліджуваної терміносистеми військової термінології арабської мови включає 146 термінів. Їх якісне співвідношення таке: 31% термінів відносяться до назв військових транспортних засобів, 26% – до назв систем простору для проведення бойових дій, 24% – до назв учасників бойових дій, і 19% - до назв закладів військового спрямування.

ВИСНОВКИ

Термін – це вираз або словосполучення, яке описує поняття, що виникає у конкретній галузі знань або діяльності. Усі сфери, будь то наука, техніка, виробництво або мистецтво, мають свій власний словник термінів.

Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надають сукупності термінів системного характеру: 1) логічними; 2) мовними (хоча терміни позначають наукові поняття, вони залишаються одиницями природної людської мови, а відповідно їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальноживаних слів – синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні, родо-видові тощо).

Особливістю терміну як слова, що використовується для позначення спеціалізованого поняття, є те, що він належить до двох систем. З одного боку, термін є складовою частиною певної термінологічної системи, що відтворює систему понять у конкретній науці. З іншого боку, як лексична одиниця, термін впливає на лексико-семантичну систему мови, де він займає визначене місце порівняно з іншими лексичними одиницями за своїми мовними характеристиками.

Так, термін відрізняється своєю особливістю "подвійного громадянства", яке означає його належність до як одиниці логосу, так і лексикому, тобто наукового та загальномовного використання. З погляду логосу, термін обмежений своїм визначеним значенням, яке в основному відповідає науковому поняттю, яке він позначає. У той же час, з погляду лексики, значення терміну визначається не тільки його науковим змістом, але й його місцем в мовній системі та його здатністю до поєднання з іншими словами. Таким чином, в значенні терміну враховуються як його абсолютні характеристики, так і його відносна та зв'язкова значимість.

З метою виявлення центральних прототипічних лексичних одиниць, за допомогою яких актуалізується ядро і навіколоядерна зона військової термінології арабської лінгвокультури, що досліджується нами, нами був проведений аналіз словникових дефініцій.

Ми дослідили 300 термінологічних одиниць, що належать до сфери військової термінології сучасної арабської мови. Кожен термін було класифіковано до певної

групи, що була пов'язана з ядерною, навколоядерною та периферійною зонами аналізованої терміносистеми.

Щодо ядерної зони військової термінології арабської мови, якісне співвідношення складалося таким чином: 44% від загальної кількості термінів відносилися до назв військової техніки. 28% з цієї кількості термінів відносилися до назв об'єктів військової інфраструктури. 16% термінів відносилися до назв учасників бойових дій, а 12% термінів стосувалися назв пересування військових частин.

У досліджуваній військовій термінології арабської мови довколоядерна зона була представлена 122 термінами, а їх якісне співвідношення розподілилося наступним чином: 37% термінів відносилися до назв місцезнаходження або руху об'єкту військової інфраструктури, 34% - до назв призначення військової техніки, об'єктів інфраструктури чи організацій, а 29% - до назв, що характеризують учасників бойових дій.

У досліджуваній військовій термінології арабської мови периферія була представлена 146 термінами, а їх якісне співвідношення розподілилося таким чином: 31% термінів відносилися до назв військових транспортних засобів, 26% - до назв систем простору ведення бойових дій, 24% - до назв учасників бойових дій, і 19% - до назв закладів військового спрямування.

PE3IOME

البحث الحالي يتناول نظام منهجية فعال لمعالجة مشكلات العمل، حيث يُخصص للغة العربية في البحرية للمسائل المصطلحية والمصطلحات. يتم في هذا البحث تحديد البحث الحديث وتفسيره بناءً على معرفة محددة في مجال معين، مما يمثل تفاعلاً مع فروع المعرفة والتكنولوجيا والفنون والإنتاج. الاسم ككلمة مميزة للمصطلح يظهر السمة المصطلحية النظامية التي تميز المفهوم. يعكس النظام استخدامًا معينًا للمصطلحات، حيث يتم تضمينها كجزء من النظام، وتصبح معجمية مفاهيم كوحدة متكاملة في هذا المجال. ومن خلال لغة الدلالة المعجمية، يتم تمثيل النظام في هذا المصطلح بين وحدات محددة، حيث تظهر خصائصه اللغوية على مستوى البناء. تم تخصيص مصطلحات اللغة العربية في البحرية خلال هذا البحث بتحليل كل تخصيص، وتم تحليلها بالتفصيل وتمثيلها مما يعكس المعرفة المتقدمة في هذا المجال. يتم التركيز في هذا البحث على المصطلحات الجوهرية والتي تم تحليلها بشكل متقدم، مما يساهم في تطوير الفهم الثقافي والوطني.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Артикуца, Н. В. (1998). *Дослідження української юридичної термінології*. Київ.
- Балтаджи, П. (2008). Вплив перекладацької діяльності на формування сучасних юридичних термінів. *Сучасність держави та права*, 1, 33–35.
- Білка, О. Л. (2011). *Використання вторинної номінації в біологічній термінології української мови*. Харків.
- Вакуленко, М. О. (2013). Методологічні засади вивчення наукової термінології. *Термінологічний вісник*, 2, 16–21.
- Вакуленко, М. О. (2015). *Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз*. Івано-Франківськ: Фоліант.
- Вербенец, М. Б. (2004). *Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування*. Київ.
- Вус, М. І. (2015). Детермінологізація як джерело поповнення української загальнолітературної мови (на матеріалі біологічної термінології). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 18, 12–15.
- Вус, М. І. (2014). Опрацювання біологічної лексики в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*, 10, 99–105.
- Вус, М. І. (2016). Термінологізація загальнонавчальної лексики як спосіб номінації у біологічній терміносистемі. *Тенденції розвитку української лексики та граматики*, 3, 28–35.
- Гимер, Н. О. (2010). *Лексика косметики і косметології сучасної української мови*. Львів.
- Гумовська, І.М. (2000). *Англійська юридична термінологія в економічних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти*. Львів.
- Д'яков, А. С. (2000). *Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспекти*. Київ.
- Калько, В. В. (2003). *Когнітивно-ономасіологічний аналіз назв лікарських рослин в українській мові*. Одеса.

Кочан, І. М. (2004). *Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові*. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

Ляшук, А. М. (2007). *Семантична структура юридичних термінів української та англійської мов*. Київ: КНЛУ.

Мишак, О. О. (2017). Структурно-семантичні особливості сучасної біотехнологічної термінології. *First independent scientific journal*, 21, 27-31.

Опалко, А. І., & Опалко, О. А. (2019). Лексичні проблеми селекційно-генетичної термінології в аграрній науці і освіті. *Фактори експериментальної еволюції організмів*, 25, 361–367.

Ритікова, Л. Л. (2008). Особливості формування біотехнологічної термінології англійської мови. *Аграрна наука і освіта*, 3-4, 122-126.

Селіванова, О.О. (2010). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К.

Сергеєва, Г.А. (2002). *Англомовні запозичення в українській правничій термінології*. Харків.

Сиротін, О. С. (2020). Структурні особливості англомовних багатокомпонентних термінів сфери біотехнології. *Міжнародний філологічний часопис*, 2, 14-18.

Сиротіна, О. О. (2020). Антропоморфна метафора в англійській терміносистемі біотехнології. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 84, 62-66.

Трач, Н. С. (2003). *Термінологія сучасного законодавства України (лексичний аспект)*. Київ.

Умерова, М. В. (2004). *Формування і розвиток термінологій та терміносистем*. Київ: ГУВШ.

Фурсова, Л. І. (2001). Проблема функціональних особливостей терміну. *Вісник Житомир. держ. пед. ун-ту*, 8, 19-35.

Хирівська, Г. П. (2017). Терміни фармакоеконіміки та фармацевтичного товарознавства як тематичні групи фармацевтичної термінології. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, 869, 82–85.

Agius, D. A. (1984). *Arabic Literary Works as a Source of Documentation for Technical Terms of the Material Culture*. Berlin: Klaus Schwarz.

Agius, D. A. (1996). *Siculo Arabic*. London: Kegan Paul.

Agius, D. A. (2005). *Seafaring in the Arabian Gulf and Oman: the People of the Dhow*. London: Kegan Paul.

Agius, D. A. (2008). *Classical Ships of Islam, from Mesopotamia to the Indian Ocean*. Leiden: E. J. Brill.

Agius, D. A. (2010). *In the Wake of the Dhow*. Reading: Ithaca Press.

Fahmi, A. (1966). *Muslim Naval Organisation in the Eastern Mediterranean from the Seventh to the Tenth Century A.D.* Cairo: National Publication and Printing House.

Hartley, A. H. (2004). *Historical Dictionary of Mediterranean Nautical Terms*. Washington: Washington State University Press.